

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»
Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
«_____» _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування освітньо-професійної програми «Банківська справа»

на тему: Необанки: можливості їх функціонування та розвитку в Україні

Здобувачки групи БС-91а Шалди Анжеліки Андріївни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ Анжеліка ШАЛДА
(підпис)

Керівник к.е.н., доцент Андрій СЕМЕНОГ

_____
(підпис)

Суми 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.

Лариса ГРИЦЕНКО

_____ (підпис)

«___» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувача (ки) групи БС-91а ННІ БіЕМ спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування Шалди Анжеліки Андріївни

Тема роботи: Необанки: можливості їх функціонування та розвитку в Україні

Затверджено наказом по СумДУ № 0509-VI від «15» травня 2023 р.

Термін здачі здобувачкою завершеної роботи «06» червня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи: теоретико-методологічні засади формування та розвитку необанків, їх сутність, класифікація, характеристика та особливості функціонування. Порівняльна характеристика необанкінгу з іншими видами банкінгу. Аналіз необанків у країнах світу та в Україні, аналіз проблем та особливостей регулювання необанкінгу.

Дата видачі завдання: «17» квітня 2023 р.

Керівник к.е.н., доцент Андрій СЕМЕНОГ

_____
(підпис)

Завдання прийнято до виконання «17» квітня 2023 р.

_____
(підпис) Анжеліка ШАЛДА

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр на тему:

«Необанки: можливості їх функціонування та розвитку в Україні»

студентки Шалди Анжеліки Андріївни

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 41 сторінці, з яких список використаних джерел із 43 найменувань. Робота містить 6 таблиць, 11 рисунків.

Актуальність теми. Останніми роками тема розвитку необанків в світі є дуже актуально. Результатом цього є значне збільшення таких фінансових провайдерів, які використовують інноваційні технології та полегшують життя громадян та роботу підприємств. З початком пандемії, а згодом і воєнних дій, попит на необанківські установи ще більше підвищився, що пояснюється зміною пріоритетів та потреб населення.

Створення цифрових банків сприяє впровадженню економічних інновацій в банківській сфері, тим самим формуючи передумови для подальшого розвитку банківського сектору в умовах цифровізації. Це сформує певні можливості щодо збільшення клієнтури, зростання якості банківських продуктів, зниження витрат та підвищення прибутковості банків.

Об'єктом дослідження є необанки як перспективний напрямок розвитку банківської системи України.

Предметом дослідження виступає банківський сектор в умовах впливу цифрових технологій на прикладі основних гравців на ринку.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити роль та особливості діяльності необанків в Україні та на світовій арені в контексті аналізу проблем та перспектив розвитку цифрового банкінгу.

Методи дослідження – структурний аналіз і синтез, наукова абстракція, історичний та логічний підходи для дослідження сутності цифрового банкінгу;

індукція та дедукція; графічний, метод статистичних порівнянь тощо.

Основний результат роботи: досліджено теоретичні основи роботи необанків; розглянуто особливості діяльності необанків та їх ключові банківські продукти; проаналізовано основні моделі необанків та наведено приклади; проведено аналіз світового необанківського ринку; досліджено вітчизняний ринок необанків; систематизовано дані щодо банківських послуг MONOBANK; виділено основні проблеми та перешкоди на шляху розвитку необанків в Україні; запропоновано шляхи вирішення проблем та перспективи розвитку цифрових банків.

Ключові слова: цифровізація, необанки, банківський сектор, інноваційні технології, банківська діяльність, фінтех, цифрова економіка, банківське регулювання, банківські послуги.

Рік захисту роботи – 2023 рік.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ НЕОБАНКІВ.....	9
1.1 Сутність необанкінгу та його характеристика.....	9
1.2 Класифікація та особливості функціонування необанків.....	13
1.3 Порівняльна характеристика необанкінгу з іншими видами банкінгу.....	16
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ НЕОБАНКІВ У КРАЇНАХ СВІТУ ТА В УКРАЇНІ.....	20
2.1 Склад, структура та динаміка в необанківській системі світу.....	20
2.2 Стан цифрового банкінгу України на прикладі MONOBANK.....	22
2.3 Проблеми та особливості регулювання необанкінгу.....	32
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38

ВСТУП

У сучасному світі зростає вплив технологій на різні сфери нашого життя, включаючи й фінансову. З'явлення нових інноваційних підходів до фінансових послуг змінює традиційну концепцію банківського сектору. Однією з ключових тенденцій, що формується в цій сфері, є розвиток необанкінгу.

Необанкінг – це концепція, що охоплює широкий спектр фінансових послуг, наданих компаніями, які не є традиційними банками. Ці установи використовують інноваційні технології, такі як штучний інтелект, блокчейн, цифрові платформи та інші, для надання клієнтам більш зручного, ефективного та доступного фінансового обслуговування.

Роль необанкінгу у сучасному фінансовому середовищі складно переоцінити, адже завдяки гнучкості, швидкості та інноваційності клієнти банків отримують можливість здійснювати операції 24/7 та з будь-якого місця, використовуючи мобільні додатки або онлайн-платформи, не відвідуючи відділень. Крім того, необанкінг дозволяє клієнтам отримувати персоналізовані послуги, аналізувати свої фінансові дані та керувати своїми фінансами більш ефективно.

Ця дипломна робота присвячена вивченню ролі необанкінгу в сучасному фінансовому світі.

Основна мета даної роботи – дослідити сучасний стан розвитку необанківського сектору в світі та на вітчизняному полі. З окресленої мети випливає необхідність виконання таких завдань:

- визначити сутність необанків та передумови для його виникнення;
- окреслити класифікацію сучасних моделей необанків;
- провести порівняльну характеристику необанків з традиційними банківськими установами;
- визначити характерні ознаки діяльності необанків та їх банківські продукти;
- дослідити сучасний стан розвитку цифрового банкінгу в світі та в Україні;

- навести приклади світових лідерів серед необанків;
- проаналізувати особливості регулювання необанків;
- запропонувати перспективи розвитку банківського сектору України під впливом цифровізації, що дозволять вирішити нагальні проблеми.

Об'єктом дослідження є необанки як перспективний напрямок розвитку банківської системи України.

Предметом дослідження виступає банківський сектор в умовах впливу цифрових технологій на прикладі основних гравців на ринку.

У ході роботи використано методи структурного аналізу і синтезу, наукової абстракції, історичний та логічний підходи для дослідження сутності цифрового банкінгу; індукції та дедукції; графічний, метод статистичних порівнянь тощо.

Тему розвитку та впливу необанків на банківський сектор досліджувало багато наукових діячів, як зарубіжних (Кріс Скіннер, Мелані Свон, Бретт Кінг, Девід Л. Берч, Пол Вінья), так і вітчизняних (Житар М. О., Кондрацька Н. М., Гулей А. І., Шкодїна І. В., Губа М. О., Еркес О. Є., Рудевська В.І.), але проблематика розвитку банківського сектору під впливом цифрової трансформації залишається майже недослідженою.

Теоретико-інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції та положення НБУ, монографічні роботи і статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, статистичні дані НБУ, фінансова та статистична звітність, офіційні інтернет-ресурси тощо.

1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ НЕОБАНКІВ

1.1 Сутність необанкінгу та його характеристика

З початком цифровізації економіки, як невід'ємній частині багатьох галузей, традиційні бізнес-моделі почали змінюватись, що призвело до розвитку більш революційної екосистеми зростання. А оскільки банківська сфера виступає ключовою ланкою в економічній діяльності держави, то важливим залишається питання щодо переходу від звичного ведення банківської діяльності до більш актуального. Яскравим прикладом являється необанкінг, як новаторська галузь, яка пропонує альтернативний підхід до надання фінансових послуг, використовуючи сучасні технології та інноваційні рішення.

Історія необанкінгу починається у Великій Британії, коли перший небанк – First Direct – з'явився на ринку фінансових послуг у 1989 році. Банк почав працювати без відділень, обслуговуючи клієнтів 24/7 за допомогою кол-центру. Сьогодні First Direct є підрозділом HSBC. [5]

Основні причини, які спонукували виникненню необанків, зображені на рисунку 1.1.

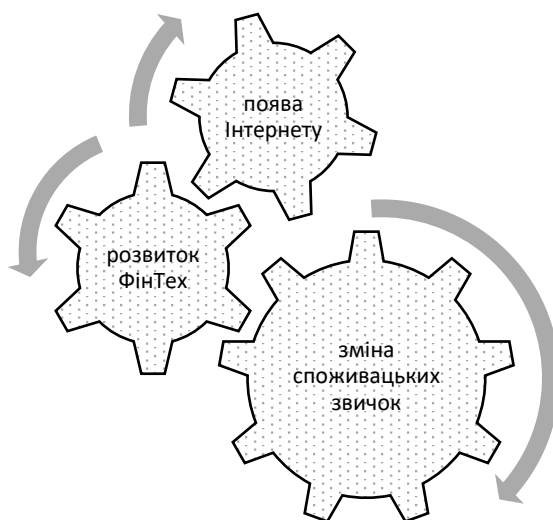

Рисунок 1.1 – Передумови для виникнення перших необанків (розроблено на основі [19])

З появою інтернету в 1990-х роках відкрилися нові можливості для здійснення онлайн-банкінгу та електронних фінансових операцій, що допомогло також скоротити операційні витрати. Інтернет забезпечив зручність та доступність як для користувачів, так і для представників кредитно-фінансових установ, що стало важливим кроком у розвитку банківського сектору.

Щодо розвитку ФінТех, у 2000-х роках почали з'являтися стартапи, які використовували новітні технології для надання фінансових послуг, уникаючи традиційних банківських структур. Ці компанії зосереджувалися на новаторських рішеннях, таких як електронні платежі, перекази грошей та кредитування, що і стало рушієм для розвитку нового виду банкінгу.

Беручи до уваги зміни споживацьких звичок, слід сказати, що одним із індикаторів розповсюдження необанків, як їх ще називають – «банки 4.0», є небажання населення марнувати час на похід у відділення чи офіс банку для вирішення клієнтських питань щодо зняття готівки чи відкриття рахунку або кредиту тощо.

Також рушієм для розвитку необанків стала глобальна фінансова криза в 2008 році, яка викликала недовіру до традиційних банківських установ і спонукала багатьох людей шукати альтернативні способи керування своїми фінансами. Схожа ситуація сталася і в період кризи COVID-19.

Загалом, необанкінг – це досить новітнє поняття в сфері фінансів, що має тенденцію до розвитку та пошуку нових рішень у багатьох вчених. Однак серед багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців сформувалася схожа думка щодо визначення цієї дефініції, що зазначено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Методичні підходи до визначення сутності поняття «необанк»

Автори	Підходи до трактування поняття
Петренко І. П. [31]	фінансово-кредитна установа, яка здійснює банківські операції, використовуючи для цього не офісні відділення, а виключно мережу Інтернет і сучасні технологічні платформи.
Гулей А. І. [11]	компанія, яка забезпечує банківський і платіжний сервіс без традиційної інфраструктури банківських відділень; високотехнологічні стартапи з банківською ліцензією: P2P, FX, краутфандинг та мікрокредитування. Незалежні, або в складі великих компаній.

Продовження таблиці 1.1

Ситник І. П. [39]	компанія, що надає всі види банківських послуг дистанційно за допомогою мобільного додатку. Це банк, який функціонує без відділень
Губа М. О. [10]	модернізований та постійно оновлюваний банкінг з розвиненою сучасною функціональністю, формами зв'язку та передачі даних, включаючи такі основні елементи, як Інтернет (веб-сайти, офіси) та мобільний банк (програми, повідомлення)
Hong Kong Monetary Authority	банк, що надає банківські послуги через Інтернет або інші електронні канали збуту і також не має фізичних відділень
Еркес О. Є. [12]	модернізований банк, що надає сучасний спектр фінансових послуг, застосовуючи інноваційні інструменти банкінгу, зокрема онлайн обслуговування та підтримку, електронні канали збуту, цілодобові Інтернет-платформи, різноманітні мобільні та Інтернет-додатки, чат-боти, роботів-консультантів тощо
Рудевська В.І. [37]	онлайн-банки, які будуються з «нуля» на технологічних платформах
Клебан О. [16]	це фінансово-кредитні інститути, онлайн-банки, які не мають філіалів або інших фізичних представництв
Козляченко Е. [17]	фінансово-кредитна установа, яка проводить різного роду банківські операції, при цьому використовує не офісні відділення, а лише віртуальну мережу і сучасні Інтернет-платформи
Теслюк С. [41]	інноваційний банк, який доступний клієнтам через мобільний додаток, не має класичних банківських відділень та взаємодіє з клієнтами через Інтернет-платформи.
Beatrice Corander [1]	провайдери банківських послуг, які надають фінансові послуги лише онлайн

Поняття «необанк» часто ототожнюють з «віртуальний», «мобільний банк», «інтернет-банк», «цифровий банк», «банк-челенджер» та «директ-банки». [41] Проте, вони відносяться до схожих, але не ідентичних концепцій у фінансовій галузі, що може використовуватись по-різному в різних контекстах та країнах, і їхнє тлумачення може залежати від конкретної компанії або ринкових умов.

Так, зокрема, Ситник І., використовує визначення «віртуальний банк» і вважає, що «віртуальний банк – це типовий банк, який більш активно використовує можливості інтернет-банкінгу, ніж інші банки» [39].

Козляченко Е. вживає поняття «необанк» та розглядають його як фінансово-кредитну установу, яка проводить різного роду банківські операції, при цьому

використовує не офісні відділення, а лише віртуальну мережу і сучасні Інтернет-платформи. [17]

Еркес О. вводить таке поняття, як «директ-банк» і тлумачать його так: це банк, що не має мережі філій та пропонує свої послуги віддалено, через Інтернет-банкінг та телефонний банкінг, а також надає доступ до своїх послуг через банкомати, термінали обслуговування, мобільні та інші додатки. [12]

Проаналізувавши доробки різних науковців, бачимо, що поняття «необанк» більшість авторів сприймає майже ідентично (банк, що відмовився від фізичних відділень та використовує виключно Інтернет ресурси для провадження своєї діяльності), лише з різною ноткою забарвлення залежно від контексту використання, тому ми вирішили вивести власну дефініцію, де необанк – це модернізована фінансова установа, що провадить свою діяльність виключно в мережі Інтернет без фізичних представництв, пропонуючи клієнтам новітні технології та банківські продукти за рахунок використання ліцензії «материнського банку» частіше за все. На увазі мається, що завдяки банку традиційного походження, який вже має довіру та потенціал на ринку, необанк, в свою чергу, здійснює свою діяльність, зосереджуючись на інноваціях та розробці нових цифрових фінансових продуктів.

Основна причина частої взаємодії звичайного банку з необанківською установою – це відсутність чіткого законодавства України для функціонування окремо. Однак важливо зауважити, що необанки не обов'язково повинні мати материнський банк. Деякі необанки можуть оперувати самостійно, спираючись на власну інфраструктуру, або співпрацювати з іншими фінансовими установами та платіжними системами без прямої залежності від одного конкретного банку.

Як говорить практика, такі необанки, щоб утриматись на фінансовому ринку вимушені пропонувати оновлені фінансові послуги, а саме збільшенні відсоткові ставки, плата клієнтові за обслуговування карткового рахунку тощо.

Функціонал необанкінгу розкривається через такі характерні ознаки як:

- доступ до банківських послуг в режимі 24/7 і з будь-якої точки земної кулі;
- багатфункціональний Call-центр;
- багатомовний інтернет-банкінг;
- наявність універсальних платіжних і кредитних карт;
- якісні і безпечні цифрові канали комунікацій;
- висока швидкість транзакцій;
- індивідуальний підхід до набору послуг і вирішення проблем клієнта;
- операції з криптовалютами тощо.

Отже, необанкінг – це новий спосіб надання банківських та фінансових послуг за допомогою програм, платформ і додатків, розроблених на основі новітніх цифрових технологій, основною відмінністю яких полягає в тому, що вони не мають відділень і представництв, але більшість з них видають пластикові картки. А розвиток таких установ впливає з попиту споживачів на спрощений процес отримання фінансових послуг, що призводить до цього процвітання цієї галузі та більшого інтересу з огляду досліджень.

1.2 Класифікація та особливості функціонування необанків

Як вже було зазначено раніше, необанкінг ж досить новим поняттям, яке ще у процесі формування та удосконалення, особливо в розрізі України. Тому питання щодо класифікації є доволі актуальним та важливим.

IBM у доповіді *Designing a Sustainable Digital Bank*, сформулювала поняття цифрового банку, що представляє не просто впровадження мобільного додатка або відмова від відділень, а банк, у якого більшість своїх продуктів та послуг у цифровій формі. При цьому клієнти для повсякденної банківської активності використовують цифрові канали. Інфраструктура такого банку оптимізована для

цифрових взаємодій у реальному часі, а внутрішня культура має на увазі високу швидкість зміни цифрових технологій. [2] Фахівці саме компанії IBM запропонували таку специфікацію моделей цифрових банків, яка зображена на рисунку 1.2.

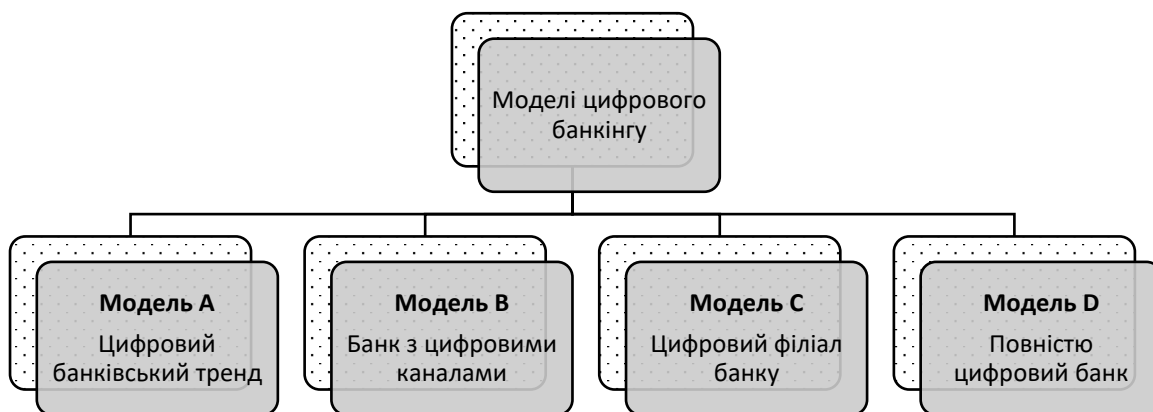

Рисунок 1.2 – Моделі цифрового банкінгу (розроблено на основі [2])

Модель А являє собою традиційні банки з великою кількістю legacy-систем і бізнес-процесів, які постійно намагаються стати ближчими до нового цифрового клієнта, який бажає, щоб бренд був більш цифровим і відповідав новим вимогам. Однак характерною ознакою є те, що вони банки використовують вже сформовану банківську інфраструктуру, на меті якої є небажання втрачати існуючих клієнтів. Подібні банки відкривають нові бренди з унікальними пропозиціями і продуктами, які зацікавлять як покоління зумерів, так і бумерів або міленіалів.

На відміну від банків моделі А, банки моделі В направлені на те, що якісний користувацький досвід повинен йти глибше, ніж брендинг, і може бути досягнутий шляхом створення нових мобільних та онлайн-додатків, орієнтованих на зручність для споживачів. В бек-енді, замість того, щоб будувати банк з нуля, який може бути обтяжений накладними витратами, які поніс би регульований банк. Часто ці банківські установи перепродують продукти «материнського» банку і переказують кошти клієнтів на його застраховані рахунки. Тобто, друга модель

характеризується побудуванням організації так, щоб спростити та поліпшити юзерський інтерфейс і досвід.

Щодо моделі С, то багато банківських інноваторів мають намір створити не лише диференційований цифровий користувацький досвід, але й справжню наскрізну бізнес-модель, яка в кінцевому випадку об'єднує два підходи: цифровий користувацький досвід і нові бізнес-процеси. Великі банки можуть виявити, що їхні системи мають занадто велику інерцію і занадто замкнуті для того, щоб того, щоб запуснути цифровий банк. Банки моделі С організовують окремий підрозділ - практично окрему організацію з більш гнучким і модульним бек-ендом, що дозволяє забезпечити кращий клієнтський досвід.

Банки моделі D будують всі свої основні цінні пропозиції навколо цифрових технологій. Зазвичай це банки без відділень, однак деякі діджитал-банки інколи приймають рішення щодо доповнення своїх цифрових каналів спілкуванням вічна-віч або у фінансових центрах, або в кафе, або через відео-чат на мобільних пристроях.

Таким чином, основна різниця між цими моделями полягає в ступені впровадження новітніх технологій в роботу банку, що дає можливість сформулювати такі види поточних цифрових банків як:

1. Новий банк – фінансова структура, яка має повні банківські ліцензії і є основними конкурентами традиційних банків, адже в переліку послуг є всі запропоновані раніше, але більш удосконалені. Яскравими прикладами є Monzo, Starling Bank, N26, Revolut, MyBank.

2. Необанк – фінансова установа, яка не має банківської ліцензії, тому співпрацює з ліцензованими банками, які пропонують свої послуги. Частіше за все, ці банки вимагають від клієнтів мати рахунок в існуючому банку, а потім пропонують більш зручні інтерфейси та безкоштовні послуги. Такими банками є Lunarway і Moven, Yolt, WeBank від Tencent тощо.

3. Бета-банк – це спільні підприємства або дочірні компанії існуючих банків, які пропонують фінансові послуги за ліцензією материнської компанії.

Бета-банки часто створюються як спосіб виходу на нові ринки, пропонуючи обмежені послуги, але для більш широкої бази споживачів. Вони можуть використовувати штучний інтелект, машинне навчання, блокчейн та інші нові технології для автоматизації процесів, покращення безпеки, аналізу даних тощо. Ключовими бета-банками є AiBank та Simple. Їх дослідженням займався такий відомий дослідник як Андреас Стелтцер (автор книги "Fintech: The Bank Revolution").

4. Небанк – не мають зв'язку з традиційними банківськими ліцензіями. Натомість вони надають фінансові послуги іншими способами. Ця унікальна модель дозволяє компанії працювати незалежно від існуючих банків. Основним гравцем на ринку є Monese.

Отже, подальше вивчення класифікації небанків допоможе встановити конкурентні зв'язки між різними гравцями на ринку і дасть можливість ідентифікувати подібності та відмінності між небанками, визначити їх сильні та слабкі сторони, а також зрозуміти, як вони конкурують з традиційними банками.

1.3 Порівняльна характеристика небанкінгу з іншими видами банкінгу

В епоху інновацій і останніх технологічних розробок цифровий банкінг не є винятком і розвивається шаленими темпами. Індустрія фінансових технологій використовує все більше технологічних інновацій і в деяких аспектах перевершила традиційну банківську справу. Тому необхідно розглянути ключові технологічні та нормативні відмінності між цифровими та традиційними банками, щоб зрозуміти, чим вони відрізняються. В таблиці 1.2 проведено порівняльну характеристику банківських напрямків.

Традиційні банки зазвичай мають більш складну технологічну інфраструктуру, яка розроблялася протягом багатьох років. Вони поступово

впроваджують цифрові рішення, такі як мобільний банкінг та онлайн платформи. А ось для необанків цифрові технології та інновації є основою їхньої діяльності. Вони активно використовують сучасні технології, такі як штучний інтелект, блокчейн та Big Data, для полегшення та поліпшення фінансових послуг.

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика традиційних банків та необанків (розроблено на основі [19])

Критерій	Традиційні банки	Необанки
Нормативно-правове регулювання	Чітка регламентація законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами	У процесі розробки та впровадження
Орган, який регулює та контролює діяльність	Центральний банк	Центральний банк, міністерство фінансів, спеціалізовані комісії з регулювання фінансового ринку
Право на здійснення діяльності на фінансовому ринку	Банківська ліцензія	Банківська ліцензія, фінансова ліцензія, платіжна ліцензія
Канали реалізації послуг	Філії, відділення, мобільний банкінг, онлайн банкінг	Мобільний банкінг, онлайн банкінг
Сервіси	Класичні банківські операції та комплексні складні банківські продукти	Прості фінансові продукти, зокрема: безготівкові платежі, перекази, поточні рахунки, депозити, кредити
Орієнтація на споживача	Бізнес та рітейл	Рітейл

Крім вище перерахованого, слід сказати про цільову аудиторію банків. Традиційні банки зазвичай спрямовані як на роздрібних клієнтів, так і на бізнес-сектор. Вони обслуговують широкий спектр клієнтів з різними фінансовими потребами. Щодо необанків, то вони здебільшого спрямовані на роздрібних клієнтів, зосереджуються на швидких та зручних послугах, що задовольняють їхні потреби в електронних платежах, переказах коштів тощо.

Ці різниці визначаються еволюцією фінансового сектору, розвитком технологій та змінами у споживацьких звичках.

Попит на послуги «віртуальних банків» більше пов'язаний з їхньою специфікою, оскільки окрім традиційних банківських послуг (рахунки та операції, кредити, управління капіталом, інвестиції, депозити тощо) вони часто використовують абсолютно нові інструменти. [15]

На нашу думку, у порівнянні з традиційними банками віртуальні банки мають такі переваги:

- спрощення процедур надання фінансових послуг, відсутність паперового документообігу;
- застосування нових інструментів, таких як: P2P кредитування, краудфандингові платформи, фінансові роботи-консультанти, криптовалюта;
- економія часу та зручності для клієнтів;
- цілодобовий доступ до широкого спектру послуг;
- вартість комісійних послуг нижча, ніж у відділеннях;
- можливість постійного доступу та контролю за обліковим записом;
- вищі депозитні ставки та вигідні умови кредитування;
- обслуговування конфліктних клієнтів за допомогою відсторонених і ввічливих робо-консультантів;
- швидкість транзакцій і можливість налаштувати регулярні автоматичні платежі;
- можливість безкоштовно знімати та вносити готівку в будь-якому банкоматі по всьому світу, який приймає картки Visa та MasterCard.
- erCard у всьому світі є безкоштовний (без комісій). [4, 41]

Хоча необанки надають більш гнучкі, цифрові та спрощені фінансові послуги, підлаштовуючись до потреб сучасних клієнтів, однак повний перехід на необанківську систему в Україні є поки що неможливим з ряду причин, що таким чином, стримує темпи її розвитку. На рисунку 1.3 окреслено недоліки необанків.

Для подолання цих проблем необхідно запровадити дієвий необанківський правовий механізм регулювання шляхом удосконалення законодавчої бази у сфері фінансових послуг та створення ефективних інструментів регулювання діяльності таких банків з метою підвищення рівня довіри громадян. Необанки також повинні розширити свою географічну присутність, співпрацюючи з іншими установами або розробляючи ефективні цифрові рішення, які надають клієнтам доступ до їхніх послуг у різних регіонах.

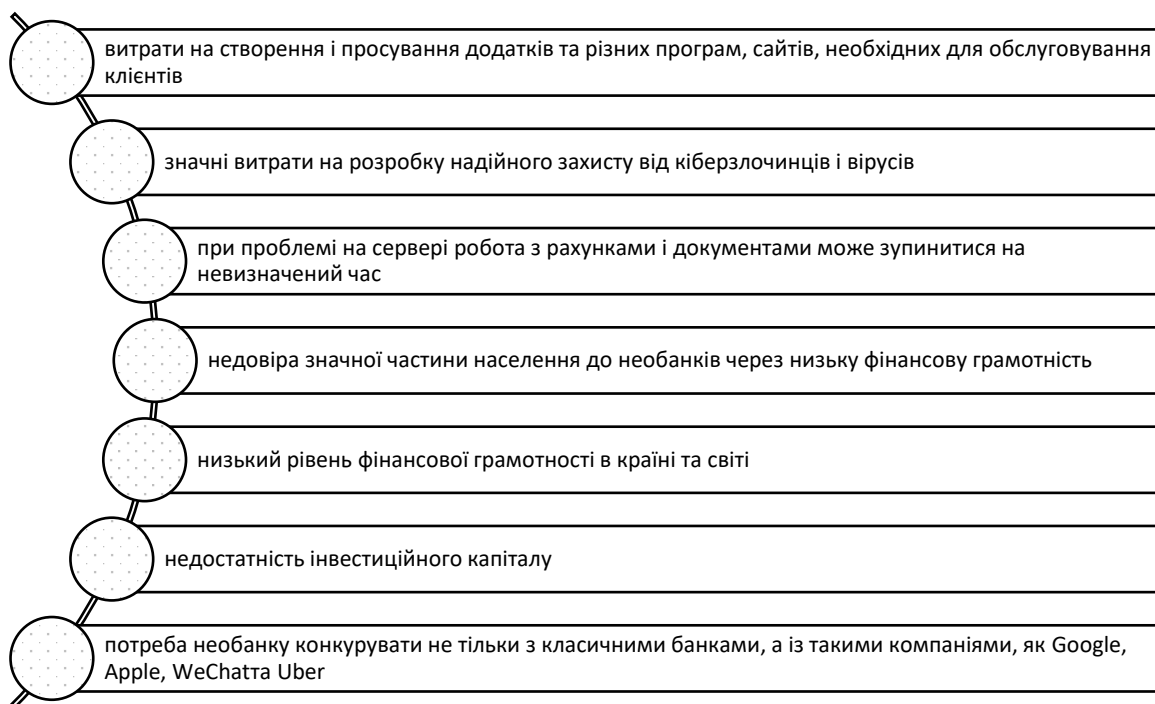

Рисунок 1.3 – Недоліки необанків перед іншими фінансовими інститутами (розроблено на основі [9, 16])

Таким чином, успіх необанків базується на використанні трьох ключових факторів: використання наявних активів, швидка розбудова і впровадження цифрових банківських операцій, а також стан інновацій і технологічного прогресу, що особливо важливо в умовах зростання конкуренції з традиційними банками, які також активно почали інвестувати в клієнтський досвід і розвиток екосистеми.

2 АНАЛІЗ НЕОБАНКІВ У КРАЇНАХ СВІТУ ТА В УКРАЇНІ

2.1 Склад, структура та динаміка в необанківській системі в світі

Як вже було згадано в першому розділі, історія необанків починається з Великої Британії, яка посідає перше місце по сприятливим умовам для створення необанків. Велика кількість кадрів у сфері фінансових технологій, доступ до широкої бази інвесторів, врегульована законодавча політика, мінімальні податки, а також безперешкодне отримання ліцензії є причинами, які сприяють створенню інтернет-банків Великої Британії. Цей приклад і дав поштовх до створення та розвитку нових установ в світі. [17] Таким чином, у червні 2023 року у світі налічується 294 необанки, що детально зображено на рисунку 2.1.

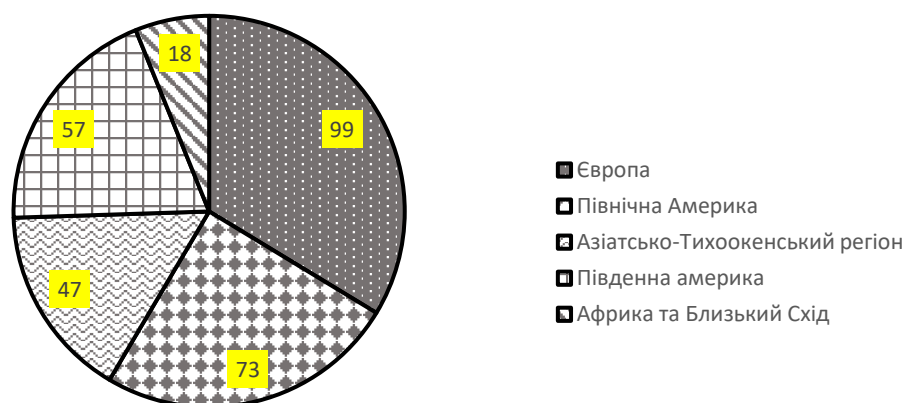

Рисунок 2.1 – Розподіл необанків в світі станом на 2023 рік, шт. (розроблено на основі [40])

Основними причинами, які пояснюють таку велику кількість необанків в Європі, є відкрите регулювання фінансового сектору в Європейському Союзі, інноваційна екосистема, високий рівень фінансової та культурної грамотності населення та широке використання електронних платежів серед населення. Більш того, слід сказати, що використання Інтернет-банкінгу в різних країнах Європи з кожним роком зростає, про що свідчать дані з таблиці 2.1 нижче.

Таблиця 2.1 – Відсоток осіб, які користувалися Інтернет-банкінгом протягом останніх трьох місяців станом на 2019-2022 рр. в розрізі країн Європи (розроблено на основі [30])

Країна	Рік				Відносне відхилення
	2019	2020	2021	2022	
Данія	93,53	95,60	95,65	96,42	3,0
Німеччина	65,72	68,84	55,07	53,01	-24,0
Італія	48,05	50,61	55,34	56,84	15,5
Франція	73,33	-	78,21	75,10	2,4
Польща	58,76	59,49	61,19	63,90	8,0
Нідерланди	94,36	95,10	96,02	95,75	1,5
Норвегія	96,79	95,96	96,68	96,13	-0,7
Литва	79,34	81,39	83,27	85,39	7,1
Ірландія	74,59	75,80	77,70	90,36	17,5
Бельгія	78,85	82,27	81,11	84,57	6,8
Румунія	11,35	14,85	18,54	22,44	49,4
Сербія	23,06	21,59	25,57	29,73	22,4
Велика Британія	81,30	82,63	-	-	-

Як бачимо, Данія та Норвегія має одні з найвищих кількостей користувачів Інтернет-банкінгу, що характеризується постійним зростанням відсотка користувачів з року в рік. Це свідчить про високу популярність та прийняття цифрових банківських послуг у цих країнах. А ось Німеччина показала різке зменшення відсотку користувачів Інтернет-банкінгом у 2021 та 2022 роках, що ймовірно сталося через вплив пандемії COVID-19 на банківський сектор та його реформування.

Польща, Нідерланди, Литва, Ірландія та Бельгія також мають високий відсоток осіб, що використовують Інтернет-банкінг, з помірними коливаннями протягом досліджуваного періоду.

Найнижчі показники використання онлайн-банкінгу виявилось в Румунії та Сербії, хоча спостерігається значний ріст протягом трьох років. Це пояснюється тим, що країни належать до групи держав з перехідною економікою, тобто перебувають у процесі великомасштабних змін. Для Великої Британії дані відсутні для 2021 та 2022 років через підписання угоди про вихід з Європейського Союзу.

Цей аналіз дає лише загальне уявлення про тенденції використання Інтернет-банкінгу в країнах Європи. Для більш глибокого розуміння ситуації на ринку

необанкінгу, розглянемо топ-10 цифрових банків світу, запропонованих GOBankingRates, станом на 2023 рік на рисунку 2.2.

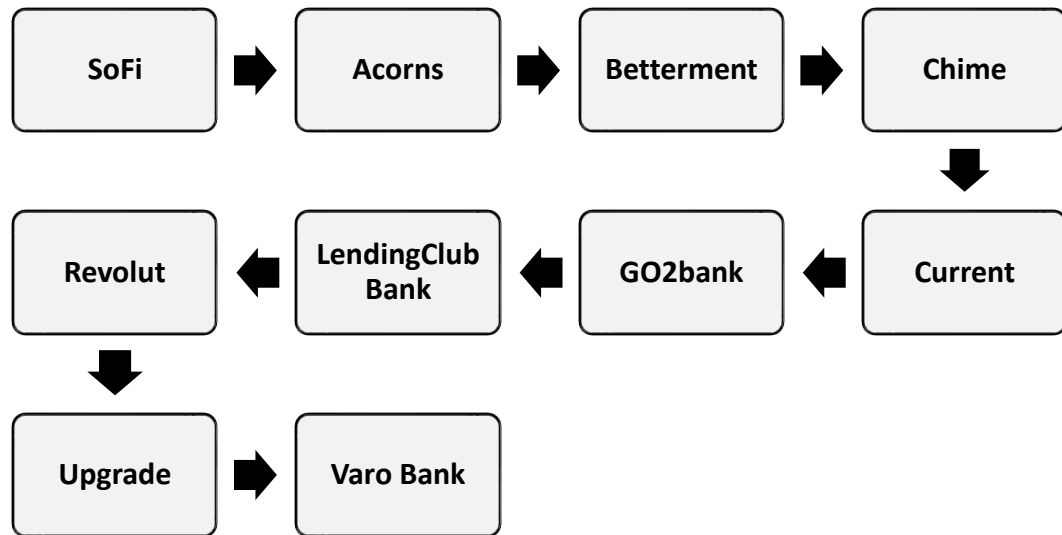

Рисунок 2.2 – Топ-10 цифрових банків світу в 2023 році (розроблено на основі [21, 24])

SoFi (Social Finance) заснована студентами Стенфордської бізнес-школи, яка спочатку використовувала модель кредитування, що фінансується випускниками, щоб з'єднати нещодавніх випускників із випускниками у їхній громаді. Цей небанк бере свій початок від серпня 2011 року і по сьогоднішній день пропонує безліч фінансових продуктів для більше, ніж 5,5 млн. користувачів. Наприклад, рефінансування позик для студентів/лікарів, позики на юридичні послуги, кредити MBA, іпотечні кредити, особисті кредити, страхування життя та майна, фінансування малого бізнесу, криптовалютна торгівля, IPO інвестування тощо. Також небанк має понад 55 000 безкоштовних банкоматів. [28]

Acorns – це інтернет-банкінг, що допомагає інвестувати та ефективно розподіляти власні кошти. Користувачами є понад 10 млн. постійних клієнтів, які інвестували вже більше ніж 15 млрд. доларів США. Acorns пропонує базові недорогі депозитні рахунки, які заохочують заощадження та інвестиції. Ймовірно, він сподобається всім, хто вперше працює з банком і вважає за краще керувати своїми рахунками онлайн. Обліковий запис надає пріоритет мікро інвестиціям, що

робить Acorns також гарним вибором для тих, хто вперше вкладає кошти. Оскільки з перекладу з англійської мови «acorns» означає жолуді, то основна ідея банку закладається у висадженні дубів: станом на 2019 рік посадили вже 178 000 дерев. [22]

Беручи до уваги Revolut, слід зауважити, що він не є банком як таким, хоча він пропонує банківські послуги, такі як ощадні та чекові рахунки, а також кредитні картки через Metropolitan Commercial Bank і Sutton Bank. Він пропонує інвестиції, включаючи ETF, акції та криптовалюту, а також послуги з обміну валюти та грошових переказів. За допомогою Revolut можна зберігати або надсилати гроші в понад 25 різних валютах, включаючи долари США, британські фунти, канадські долари, мексиканські песо, євро тощо, а також здійснювати безкоштовні криптовалютні операції. [21, 27]

GO2bank – це флагманський цифровий банк фінансово-технологічної холдингової компанії Green Dot, який створений для спрощення банківських операцій та надання можливості швидко та доступно отримувати доступ до своїх грошей, керувати ними та переміщувати їх. З GO2bank клієнти не хвилюються про безпеку, адже необанк застрахований FDIC, а рахунки захищені до максимально допустимого ліміту. Це підтверджується досвідом: за останні 23 роки Green Dot обслуговувала понад 67 мільйонів облікових записів. Банк пропонує набір фінансових продуктів споживачам і компаніям, включаючи дебетові, передплачені, чекові, кредитні та зарплатні картки, а також надійні послуги обробки грошей, відшкодування податків, готівкові депозити та виплати. [25]

Current – це необанк з надійним мобільним додатком і великою кількістю інструментів бюджетування, які допомагають клієнтам залишатися на висоті своїх заощаджень. Current був заснований в 2015 році для звичайних американців, щоб стати майбутнім банківської справи для звичайних американців, яких стримує банківська система. Також цей необанк дає можливість проводити операції з криптовалютами без комісій за торгівлю. [23]

Окрім вище зазначених необанків, до найбільш відомих можна віднести N26, Monzo, Tandem Bank, Atom Bank, Starling Bank, WeBank, Fidor Bank, WYbank та інші. Розглянемо перераховані установи більш детально та порівняємо їх.

Таблиця 2.2 – Порівняльна характеристика найбільших європейських банків (розроблено на основі [5])

	N26	Monzo	Starling	Tandem	Fidor Bank	Atom Bank
Країна	Німеччина	Велика Британія	Велика Британія	Велика Британія	Німеччина	Велика Британія
Рік заснування	2013	2015	2014	2015	2009	2013
Банківська ліцензія	наявна	наявна	наявна	наявна	наявна	наявна
Рейтинг довіри	3,9	4,4	4,5	3,5	1,9	4,8
Обслуговування рахунку	Безкоштовне, в тому числі і зняття готівки з мережі магазинів і аптек	Безкоштовне	Безкоштовне	Безкоштовне	Безкоштовне	Безкоштовне
Послуги	Грошові перекази, операції по рахунку, платежі, овердрафт	Грошові перекази, операції по рахунку, платежі, овердрафт, депозитні операції	Грошові перекази, операції по рахунках, проведення платежів, бізнес-рахунки	Грошові перекази, операції по рахунку, платежі	Грошові перекази, операції по рахунку, платежі, ощадні та бізнес-рахунки, кредитування, взаємне кредитування, страхування, біржові операції	Грошові перекази, операції по рахунках, проведення платежів, інвестування

Аналізуючи дані таблиці 2.2, можна побачити, що Великобританія є великим гравцем на європейському ринку необанків. Це пов'язано з лояльним ставленням державного регулятора (FCA), мінімальними податками, розвиненим ринком фінансових технологій, великою базою інвесторів та можливістю для необанків отримати спеціальні ліцензії тощо.

Загалом досвід за кордоном демонструє успішне застосування необанкінгу та його численні переваги, що полегшує та спрощує побудову як бізнесу, так і власного фінансового планування, водночас керуючи багатьма функціями та використовуючи велику кількість послуг та можливостей, залежно від вибраного онлайн-банкінгу.

2.2 Стан цифрового банкінгу України на прикладі MONOBANK

Згідно статистики, в Україні з кожним роком збільшується кількість безготівкових розрахунків, що свідчить про перехід до цифрової економіки та розвиток новітніх технологій. Таким чином, необанки та інші Фінтех-компанії надають цифрові рішення для проведення платежів в Інтернеті, що допомагає розширити доступ до фінансових послуг і забезпечує альтернативу традиційному банкінгу. Тому, розглянемо основні тенденції безготівкових операцій на рисунку 2.3.

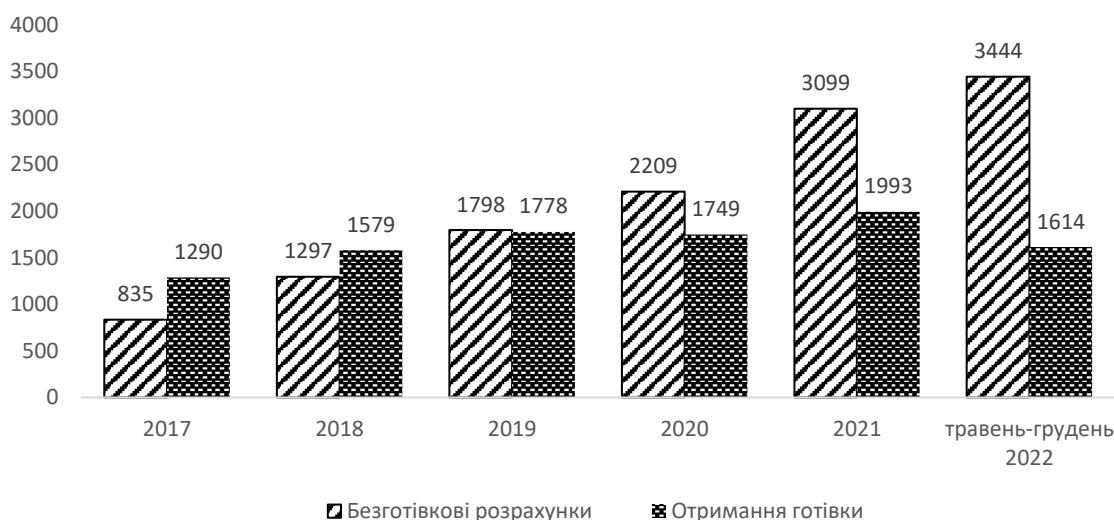

Рисунок 2.3 – Динаміка безготівкових розрахунків з використанням платіжних карток в Україні, млрд. грн. (розроблено на основі [35, 36])

За останні роки в Україні спостерігається стабільний ріст безготівкових розрахунків в порівнянні з готівковими операціями. Так, ще в 2017 році вони становили 835 млрд. грн., а починаючи з 2020 року з початком пандемії COVID-19 вони зросли до 1749 млрд. грн. і перевищили готівку в обігу. Це свідчить про зростання свідомості та прийняття безготівкових технологій як зручного та безпечного способу оплати. Цей тренд може бути пов'язаний з розвитком фінтех-індустрії, широким впровадженням мобільних платежів та покращенням фінансової інфраструктури в країні, що зображено на рисунку 2.4. Продовження цього росту може мати позитивний вплив на економіку та сприяти подальшій модернізації фінансової системи України, а саме збільшення попиту на віртуальні банки. Тому, важливим є дослідити частку необанків в загальній кількості банків в Україні для повного розуміння щодо ринку надання новітніх банківських послуг.

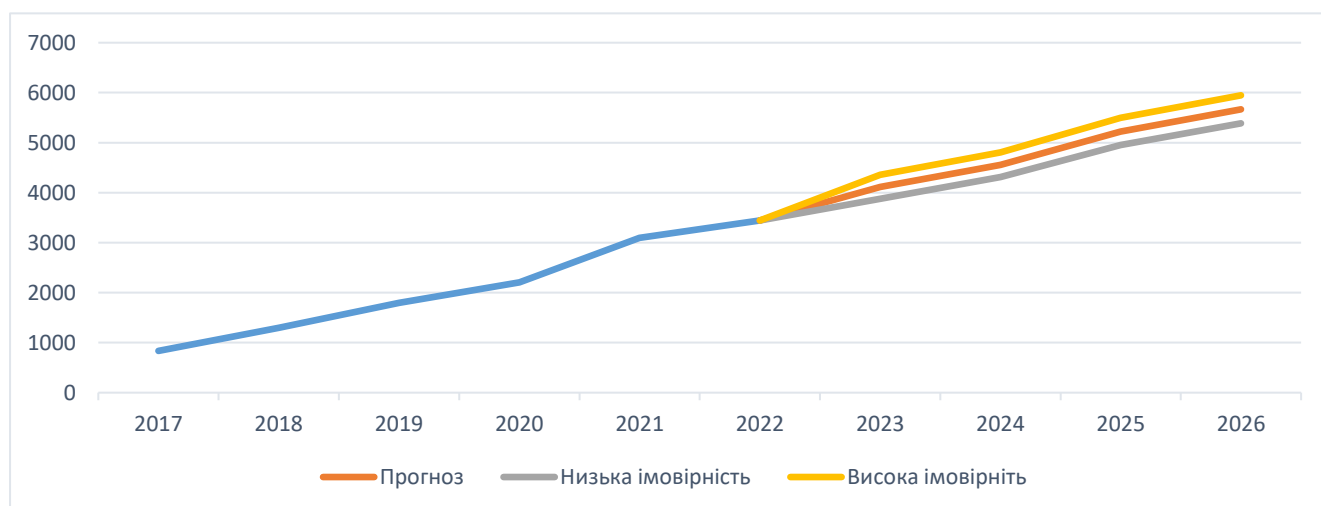

Рисунок 2.4 – Прогноз щодо безготівкових розрахунків в Україні до 2026 року (розроблено автором)

Станом на 2022 рік в Україні функціонує 67 банківських установ, з яких лише 7 – це необанки. Це пояснюється тим, що вітчизняний ринок банківських послуг є ще досить молодим і до сих пір відбувається його розвиток відповідно до регуляторного та інфраструктурного контексту в залежності від багатьох чинників.

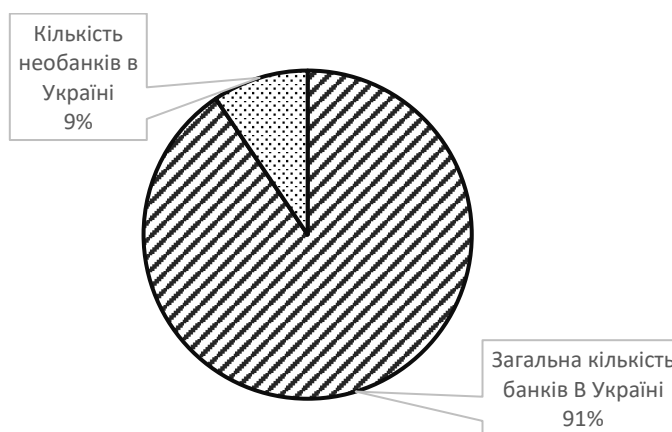

Рисунок 2.5 – Дані щодо кількості банків в Україні станом на 2022 рік (розроблено на основі [20])

Вважаємо доречним зупинитися окремо на цих необанках та розглянути особливості їх функціонування. Таким чином, значний ріст в появі необанків припадає на 2019-2020 роки. У цих роках з'явилося 5 нових віртуальних банків – TODOBANK, SPORTBANK, O.BANK, NEOBANK та IZIBANK. Ці два банки дуже схожі своїм функціоналом на MONOBANK, але вони не набули такого поширення, як він.

Беручи до уваги SPORTBANK, слід сказати, що це український небанк, роздрібний продукт, створений у співпраці N1 Management Company та DYVOTECH, задуманий у 2014 році та запущений 2019. Одним із продуктів є Спорткешбек, особливістю якого є повернення 10% від покупок та сплат в магазинах спорттоварів, в спортклубах, секціях, студіях танців та інших, за боулінг та більярд за умовчанням. Тобто, банк позиціонує себе як банк для людей, що ведуть активний спосіб життя і пропонує їм різні бонуси за розрахунки у спортивних магазинах та фітнес-центрах. Також існує реферальна програма дозволяє отримати від 55 до 105 грн за кожну активовану картку за посиланням вже існуючого клієнту банку. [29]

Що стосується TODOBANKу, то він працює в Харкові і позиціонує себе як «мобільний банк у вашому місті». Банк розроблений представниками АТ «МЕГАБАНК», який надає ліцензію на роботу на фінансовому ринку. Діяльність

банку в основному зосереджена на карткових сервісах, за допомогою яких можна здійснювати платежі в торгових мережах та інтернет-магазинах, контролювати нарахування кешбеку, здійснювати перекази коштів та відкривати кредитні лінії.

Таблиця 2.3 – Характерні особливості необанків України (розроблено на основі [3, 26, 29, 43])

Найменування	Рік заснування	Банківська ліцензія	Банківські продукти	Споживчий сегмент
MONOBANK	2017	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, кеш-бек, емісія карток в біткоїнах, купівля акцій на американському фондовому ринку (на стадії впровадження)	Фізичні особи, фізичні особи підприємці
SPORTBANK	2019	АТ «ТАСКОМБАНК» АТ «ОКСІ БАНК»	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, кешбек 10% при купівлі спортивного одягу та абонементів у фітнес клуби	Фізичні особи
TODOBANK	2019	АТ «МЕГАБАНК»	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, оплата комунальних послуг без комісій, можливість використовувати у мобільному додатку платіжну картку, яку емітував інший банк	Фізичні особи
O.BANK	2020	АТ «Ідея Банк»	Онлайн-платежі, депозити, кредити, безконтактні р2р перекази, зняття готівки з банкоматів без комісій у перші 4 місяці користування картою	Фізичні особи
NEOBANK	2020	АТ «АКБ «КОНКОРД»	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, касовий апарат у телефоні, власний еквайринг, нагадування про сплату процентів за кредитом та податків	Фізичні особи підприємці, юридичні та фізичні особи
IZIBANK	2020	АТ «ТАСКОМБАНК»	Онлайн-платежі, перекази, депозити, кредити, кешбек 1% на всі категорії платежів	Фізичні особи
Банк Власний Рахунок	2021	ПАТ «БАНК ВОСТОК»	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, зарахування бонусів на платіжну картку при покупці в мережі Fozzy	Фізичні особи

O.BANK та IZIBANK пропонують прості класичні банківські продукти для клієнтів-фізичних осіб, а ось НЕОBANK – це інтернет-банк, який орієнтований на обслуговування насамперед суб'єктів господарювання, хоча для фізичних осіб теж передбачено набір послуг. НЕОBANK працює на ліцензії банку ConcordBank і створений на базі першої в Україні відкритої фінтех-екосистеми Concord Fintech Solutions. Її засновницею у 2020 році виступила Олена Сосєдка – голова Наглядової ради ConcordBank та заступниця голови НАБУ. [26]

У 2021 році на ринку необанків з'явився новий представник – Банк Власний Рахунок, який був створений на основі ПАТ «БАНК ВОСТОК» та Fozzy Group. До особливостей діяльності цього банку можна віднести нарахування бонусів власникам карток при розрахунку в мережі «Fozzy». [6]

Першим та найбільш широковідомим небанком в Україні є MONOBANK, який бере свій початок від 2017 року. Він здійснює свою діяльність на основі банківської ліцензії Універсал Банку, що входить до групи ТАС. За словами засновників саме він оцінив ідею мобільного банку, команда порозумілася з менеджментом, а також банк був готовий фінансувати в кредитні ресурси. За такий нетривалий час, порівняно з іншими фізичними банківськими установами, MONOBANK створює їм досить велику конкуренцію. Тож розглянемо його структуру, особливості та динаміку діяльності детальніше.

MONOBANK для своїх клієнтів пропонує ряд послуг та банківських продуктів, а саме:

- оформлення карток (чорна картка, Platinum картка, Iron картка, біла картка, дитяча картка, єПідтримка та єВідновлення);
- депозити;
- міжнародні перекази;
- розстрочка або виплата частинами;
- облігації (військові);
- рахунки ФОП тощо. [43]

На рисунку 2.6 зображено основну тенденцію щодо нарощування клієнтської бази. Як бачимо, з січня 2019 року до грудня 2021 року кількість клієнтів зросла з 714722 осіб до 5000000 осіб. Це свідчить про значний приріст популярності безготівкових розрахунків та розвиток фінансових технологій в Україні завдяки MONOBANK.

Також слід зазначити, що значний ріст клієнтів спостерігався після початку пандемії COVID-19. Ймовірно, це пов'язано зі зростанням обігу безготівкових розрахунків та зміною споживчої поведінки у зв'язку з обмеженнями у використанні готівки.

Загалом, спостерігається поступове зменшення темпу приросту клієнтів протягом аналізованого періоду. Хоча кількість клієнтів збільшувалась, приріст у відсотковому виразі поступово знижувався. Це може бути пов'язано з тим, що у початковій фазі безготівкові розрахунки залучали широке коло нових клієнтів, а з часом приріст став менш інтенсивним.

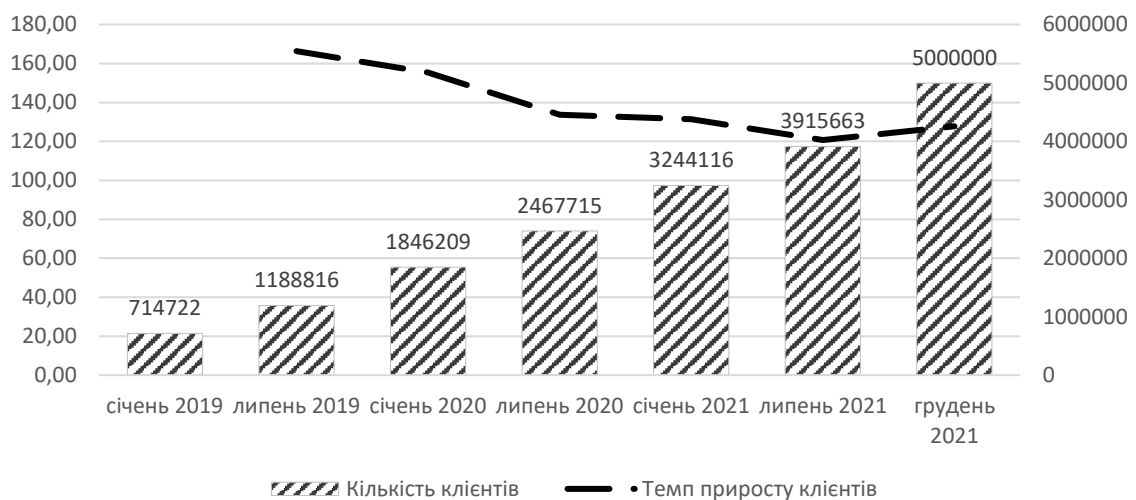

Рисунок 2.6 – Динаміка зростання клієнтської бази 2019-2021 рр. у MONOBANK (розроблено на основі [32, 33, 34])

У структурі клієнтської бази MONOBANK прослідковується гендерна приналежність: так протягом всього аналізованого періоду переважають чоловіки як активні користувачі необанку (більше 50%), а жінки близько 40%. Однак

починаючи з 2020 року кількість користувачів-жінок збільшилася майже на 6% порівняно з 2019 роком.

Зрозуміло, що нарощування клієнтської бази MONOBANK відбувалося і за рахунок реферальної програми – спосіб залучення кандидатів за допомогою рекомендації вже існуючих клієнтів, що має ще і бонусні винагороди. На рисунку 2.6 зображено динаміку залучень за реферальною програмою.

Аналізуючи дані таблиці, можна зробити висновок, що протягом 2019-2021 років спостерігається загальна тенденція зростання кількості залучених клієнтів за реферальною програмою. Усі значення усіх трьох років перевищують попередні значення, що свідчить про позитивну динаміку залучень клієнтів.

Зауважимо, що у перший рік аналізованого періоду швидкість зростання була помітно вищою порівняно з 2020 та 2021 роками. Однак, незважаючи на це, усі роки відображають позитивну динаміку. Важливу роль відіграє також сезонність: Зазвичай, під час перших місяців року (січень-квітень) спостерігається значний приріст, а після цього темп зростання зменшується.

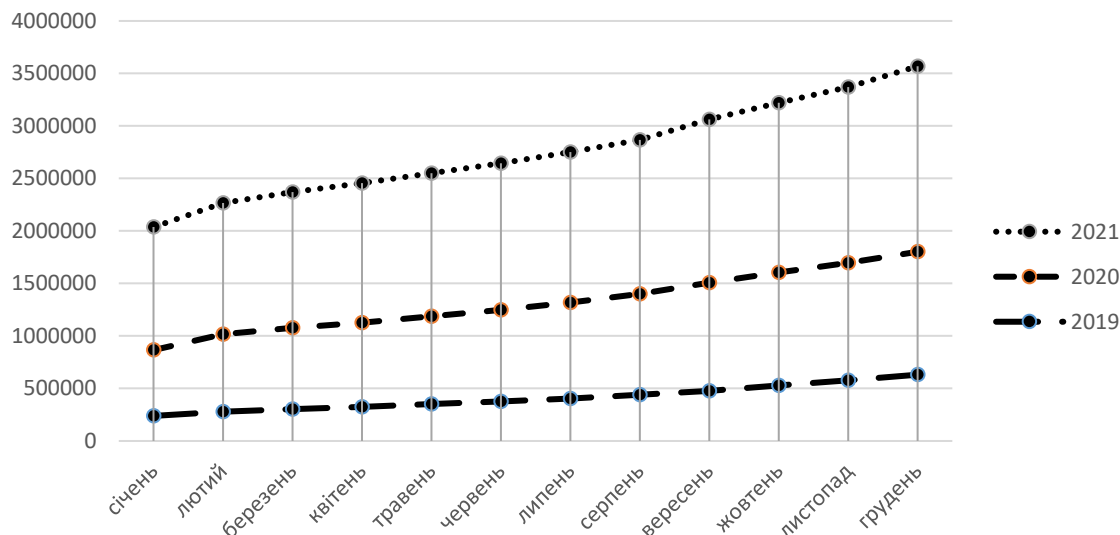

Рисунок 2.7 – Динаміка залучень клієнтів за реферальною програмою 2019-2021 роки (розроблено на основі [32, 33, 34])

Щодо показників фінансової діяльності, то перш за все, слід уточнити, що окремої звітності необанку «MONOBANK» не має, тому аналіз проводився через основного посередника АТ «Універсал Банк».

Таблиця 2.4 – Показники доходів та фінансової діяльності АТ «Універсал Банк», тис. грн. (розроблено на основі [42])

Показник	Рік			Відносне відхилення
	2020	2021	2022	
Процентні доходи	2798139	4967541	6973994	59,9
Комісійні доходи	2211773	4107742	3689003	40,1
Чистий процентний дохід	1592679	3608843	5743727	72,3
Прибуток за звітний період	409226	2461549	877849	53,4

Процентні доходи банку значно зросли протягом трьох років. З 2020 по 2022 рік, вони збільшилися на 59,9%, що свідчить про позитивну динаміку і успішну роботу банку у галузі кредитування та отримання відсотків з активів.

Щодо комісійних доходів, то вони також зросли протягом аналізованого періоду, але з меншою динамікою. За три роки, вони збільшилися на 40,1%. Це може свідчити про зростання популярності комісійних послуг банку серед клієнтів, але з меншим темпом порівняно з процентними доходами.

Чистий процентний дохід значно збільшився протягом трьох років, зростаючи на 72,3%, що говорить про покращення ефективності управління процентними ризиками та оптимізацію банківських операцій.

Беручи до уваги прибуток за звітний період, бачимо, що він також показує позитивну динаміку, збільшившись на 53,4% з 2020 по 2022 рік. Це свідчить про фінансову стійкість та успішну діяльність банку у зазначений період. Загалом, АТ "Універсал Банк" продемонстрував позитивну динаміку у своїй фінансовій діяльності протягом 2020-2022 років.

Отже, вітчизняний ринок необанків є досить зеленим і має ряд питань щодо удосконалення, однак існують гравці, які вже мають досвід в цій галузі та заслужено гарну репутацію серед клієнтів, які і дають поштовх до реалізації нових продуктів та інновацій.

2.3 Проблеми та особливості регулювання небанкінгу

Незважаючи на активний розвиток небанків на фінансовому ринку України останнім часом, вони стикаються з численними викликами, які гальмують їх розбудову.

Плануючи створити новий цифровий банк в Україні, важливо подбати про ліцензування, що є ключовим механізмом в безперервній та якісній діяльності фінансової установи. Таким чином, нормативно-правовими актами, що регулюють їх існування є Закон України «Про банки та банківську діяльність», «Про ліцензування певних видів діяльності» та «Фінансові послуги та регулювання ринку фінансових послуг». [17]

Слід зазначити, що повноцінний небанкінг – це не лише надання кредитів онлайн, а й створення поточних рахунків для клієнтів, здійснення платежів та переміщення коштів. Для цього необхідна не одна ліцензія, а кілька – різних видів.

В цьому і полягає перша проблема, адже відкриття та обслуговування поточного рахунку клієнта на даний час є суто банківською діяльністю, яка регулюється ст. 47 Закону України «Про банківську справу і банківську діяльність». [13] Українське законодавство не визначає ніяких «плюшок» для банків, як наприклад це відбувається у Великобританії. Тому проекти з обслуговування рахунків клієнтів можливі лише з огляду на традиційний банкінг.

Така ж сама ситуація складається і з емісією платіжних карток, адже емітентом карткового рахунку може бути лише банк, який має правову угоду з відповідною платіжною установою/банком. Це прописано в законі України «Платіжні системи та переказ грошей». [14] Тому реалізація проектів у сфері небанкінгу в Україні має передбачати співпрацю з будь-якою діючою традиційною банківською установою.

Однак існують і другий спосіб для відкриття рахунку та оформлення платіжних засобів, наприклад, за кордоном. Це не впливає на ведення бізнесу в Україні, але це дорожче для стартапів і передбачає вищі комісії, ніж те, що пропонують вітчизняні банки.

Для найвідчайдушніших є третій шлях – створити новий банк в Україні, а потім отримати всі необхідні ліцензії. Такий підхід вирішує багато проблем у правовому нагляді, але вартість дуже висока.

Згідно з інструкцією про порядок відкриття, використання та закриття рахунків у національній та іноземній валютах, затвердженою постановою НБУ від 12 листопада 2003 р. № 492, для відкриття розрахункового рахунку необхідно обов'язково бути присутнім та мати відповідні документи (паспорт, ідентифікаційний код). А оскільки це суперечить основним вимогам від необанків, то це значно зменшує можливості щодо здійснення цих операцій.

Усі вищезазначені вимоги сьогоденного законодавства не дозволяють ефективно впроваджувати інновації у сфері банківських послуг, з чого випливають основні проблеми діяльності необанків. [38] На відміну від традиційних банків, які підлягають суворому банківському нагляду та регулюванню, необанки працюють у неконтрольованому середовищі. Це створює багато нових проблем. Приклади включають шахрайство та кіберзлочинність, захист споживачів і фінансову безпеку.

Отже, наразі реалізація необанків в Україні в будь-якому разі вимагає співпраці з одними з існуючих банків.

Щодо інших проблем, які стримують розвиток необанківського сектору, належать:

— не високий рівень фінансової грамотності населення, що призводить до ірраціонального витрачання грошових ресурсів, через що виникають боргові зобов'язання. У 2019 році НБУ розробив крок до підвищення рівня фінансової грамотності, а саме «Стратегію фінансової грамотності України».

— недовіра до нового ринку надання фінансових послуг.

— через збільшення безготівкових розрахунків та поширення інтернет-банкінгу, зменшилася кількість робочих місць разом із відділеннями банків;

— конкуренція з FinTech-компаніями, які пропонують більш сучасні та нові послуги та товари.

— фінансова неспроможність населення купувати техніку для проведення розрахунків онлайн тощо.

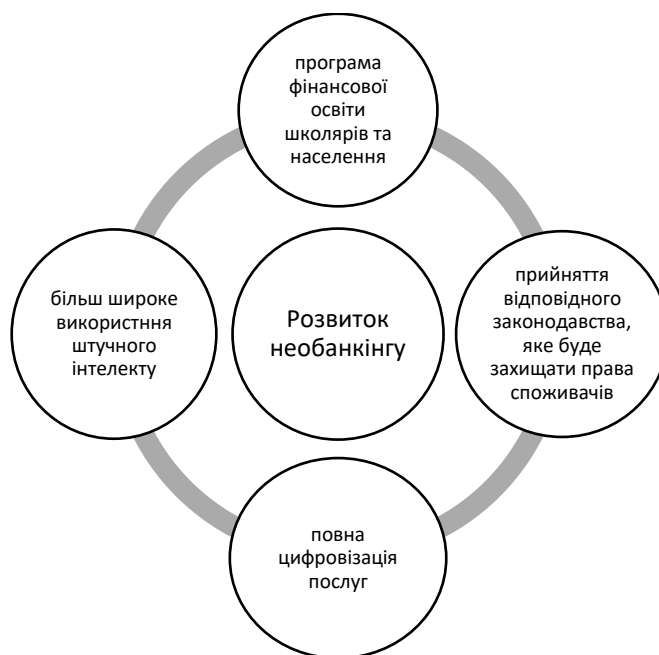

Рисунок 2.8 – Кроки щодо розвитку необанкінгу в Україні (розроблено автором)

Проаналізувавши вище перераховані питання щодо розвитку необанкінгу, ми пропонуємо шляхи їх вирішення, які зазначені на рисунку 2.8.

Отже, розвиток банківської системи тісно пов'язаний з розвитком економіки країни та розвитком фінансових взаємовідносин в цілому. Хоч і цифровізації наразі приділено чимало уваги, вона все одно недостатньо розвинена. Незважаючи на всі переваги віртуальних банків, спостерігаються і проблеми. Для їх вирішення потрібно здійснити ряд заходів, що в першу чергу, вплинуть на економічний розвиток суспільства.

ВИСНОВКИ

Розвиток інноваційних технологій та цифрового середовища спричинили собою появу нових фінансових інституцій, які набувають все більшого розголосу і популярності серед населення. Одним із таких нонсенсів став необанкінг, який представляє собою інноваційну галузь фінансового сектору, яка надає свої послуги 24/7 через Інтернет віддалено. Він включає в себе широкий спектр послуг, таких як платежі, позики, зберігання, інвестування тощо.

Основні переваги необанківських компаній полягають у зручності використання, швидкості обробки операцій, інноваційних продуктах та персоналізованому підході до клієнтів. Вони також можуть допомогти збільшити доступність фінансових послуг для певних груп населення, які можуть бути виключені через різні причини.

Розвиток необанкінгу спостерігається в усьому світі, і Україна не є винятком, що детально було розглянуто в розділі 2. Так, у світі станом на 2023 рік нараховується понад 290 необанків, а в Україні вже 7 одиниць, що складає 9% від своїх існуючих банківських установ. Світові необанки вже мають сталий розвиток і попит, що значно зменшує проблеми в їх подальшому розвитку та створення, а ось щодо української ніші, то необхідний більш детальний аналіз.

На прикладі MONOBANK, як основного гравця на ринку необанків, в пункті 2.2 ми оцінили сучасний стан українського ринку надання банківських послуг онлайн і дійшли висновків, що основні показники щодо попиту, клієнтури та фінансових можливостей мають тенденцію до покращення та росту в позитивний бік. Тобто, хоча ринок необанків на вітчизняному полі є доволі «зеленим» і потребує змін, адже часто стикається з багатьма викликами. Однак має великий потенціал змінити традиційний банківський ландшафт і покращити доступ до фінансових послуг. Основні проблеми включають відсутність відповідного

законодавчого регулювання, недостатній рівень довіри споживачів, конкуренцію з боку традиційних банків та обмежений доступ до фінансування.

Для подолання цих проблем необхідні дієві кроки, які описані в пункті 2.3. До них належать встановлення ефективного законодавчого регулювання, забезпечення високого рівня безпеки фінансових операцій, зростання довіри споживачів, формування фінансової освіти серед населення та залучення інвестицій для забезпечення стійкого розвитку необанкінгу. Адже для України розвиток необанкінгу може стати драйвером фінансової інклюзії, що поліпшить доступність фінансових послуг для населення та сприятиме економічному зростанню. Проте, це потребує спільних зусиль з боку уряду, регуляторів, необанківських компаній та інших зацікавлених сторін для створення відповідних умов для розвитку сектору.

Отже, бурхливий всесвітній розвиток необанків невпинно змінює аспекти, які мають вплив на цифрову економіку країни, що і обумовлює актуальність проблеми щодо вивчення та дослідження питань цифровізації банківського світу. В результаті дослідження було проведено ґрунтовний аналіз теоретичних та практичних аспектів необанкінгу під впливом цифровізації та інших зовнішніх чинників як на макрорівні, так і на мікрорівні. Завдяки цьому було виявлено бар'єри щодо комплексного впровадження роботи необанків на практиці та запропоновані напрями щодо перспектив їх в розрізі банківського сектору України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Corander B. Neobanks: Challenges, Risks and Opportunities: Bachelor's Thesis. 2021. URL: <https://www.theseus.fi/handle/10024/498077> (дата звернення: 09.05.2023)
2. Designing a sustainable digital bank. White Paper Executive Summary. URL: <https://www.ibm.com/downloads/cas/XGJGOJWA> (дата звернення: 11.05.2023)
3. Барабаш Ю. Українські необанки: ключові гравці і потенційні ніші для розвитку. NV Бізнес. 29 січня 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/monobankizibank-abo-sportbank-u-kogo-keshbek-bilshenovini-ukrajini-50138385.html> (дата звернення: 17.05.2023).
4. Бахарєва Я. В. Мобільний банкінг як перспективний напрям розвитку банківських інформаційних систем. *Агросвіт*. 2018. №11. С. 48-54.
5. Блащук-Дев'яткіна Н.З., Капітанчук М.В. Необанкінг: зарубіжний досвід та перспектива для України. *Молодий вчений*. 2020. № 4 (80). С. 290-295.
6. В Україні з'явиться ще один необанк — «Власний рахунок». Інформаційно-аналітичне видання BorgExpert: веб-сайт. URL: <https://borgexpert.com/news/v-ukraini-z-iavytsia-shche-odyn-neobank-vlasnyj-rakhunok> (дата звернення: 17.05.2023).
7. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: навч. посіб. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. – 364 с.
8. Віртуальний банкінг – майбутнє банківської справи. URL: <http://tfageeks.com/2019/05/10/virtual-banking-future-banking/> (дата звернення: 09.05.2023)
9. Городянська Л. В. Особливості функціонування необанків. *Фінансово-кредитні системи в умовах зміни ділових циклів*: Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Київ, 15 травня 2019 р.). Київ, 2015. С. 141-143.

10. Губа М. О., Лінник А. О., Колесник Д. С. Розвиток необанків в Україні та світі. *Регіональна економіка та управління*. 2019. № 2 (24). С. 71-74.
11. Гулей А. І. Цифрова трансформація вітчизняного банківського середовища в умовах розвитку фінтех-екосистеми. *Український журнал прикладної економіки*. 2019. Том 4. № 1. С. 6 –15.
12. Еркес О. Є., Калита О. В., Гордієнко Т. М. Потенціал цифрового розвитку банків України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. № 28. С. 108-114.
13. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 7.12.2000 р. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 15.05.2023).
14. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення: 15.05.2023).
15. Іршак О. С., Творидло О. І. Розвиток необанків в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 36. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-10> (дата звернення: 11.05.2023)
16. Клебан О., Томашівська М., Марутяк Г., Тур О. Виникнення та перспективи розвитку необанкінгу в Україні. *Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК*. 2020. № 27. С. 117-120.
17. Козляченко О. М., Березан А. С. Перспективи розвитку віртуальних банків (необанків) в Україні. *Фінансові дослідження*. 2019. №2 (7).
18. Кондрацька Н. М., Ковшун Н. Е., Дума В. Л. Необанкінг та цифрова трансформація банківської системи України. *Вісник НУВГП*. 2021. № 4 (96). С. 59-69.
19. Лобозинська С. М., Скоморович І. Г., Владичин У. В. Діяльність необанків на ринку фінансових послуг в Україні та світі. *Фінансовий простір*. 2021. № 3. С. 7-21.

20. Наглядова статистика. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення: 16.05.2023).
21. Найкращі необанки 2023 року за версією GOBankingRates. URL: <https://www.gobankingrates.com/banking/banks/best-neobanks/> (дата звернення: 12.05.2023)
22. Офіційний сайт Acorns. URL: <https://www.acorns.com/> (дата звернення: 14.05.2023)
23. Офіційний сайт Current. URL: <https://current.com/> (дата звернення: 14.05.2023)
24. Офіційний сайт Forbes Advisor. URL: <https://www.forbes.com/advisor/banking/best-online-banks/> (дата звернення: 13.05.2023)
25. Офіційний сайт GO2bank. URL: <https://www.go2bank.com/> (дата звернення: 14.05.2023)
26. Офіційний сайт NEOBANK. URL: <https://neobank.one/> (дата звернення: 15.05.2023).
27. Офіційний сайт Revolut. URL: <https://www.revolut.com/> (дата звернення: 14.05.2023)
28. Офіційний сайт SoFi. URL: <https://www.sofi.com/> (дата звернення: 14.05.2023)
29. Офіційний сайт Спортбанку. URL: <https://sportbank.ua/> (дата звернення: 15.05.2023)
30. Офіційний сайт статистичної служби Європейського Союзу. URL: <https://ec.europa.eu/> (дата звернення: 13.05.2023)
31. Петренко І. П. Світові тенденції розвитку необанків. *Майбутнє банкінгу: сучасні виклики та перспективи розвитку*: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., (м. Київ, 15 черв. 2017 р.). Київ, 2017. С. 35-38.
32. Підсумки роботи MONOBANK у 2019 році. URL: <https://www.monobank.ua/2019?lang=uk> (дата звернення: 18.05.2023).

33. Підсумки роботи MONOBANK у 2020 році. URL: <https://www.monobank.ua/2020?lang=uk> (дата звернення: 18.05.2023).
34. Підсумки роботи MONOBANK у 2021 році. URL: <https://www.monobank.ua/2021?lang=uk> (дата звернення: 18.05.2023).
35. Річний звіт Національного банку України за 2021 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2021.pdf?v=4 (дата звернення: 15.05.2023)
36. Річний звіт Національного банку України за 2022 рік. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2022.pdf?v=4 (дата звернення: 15.05.2023)
37. Рудевська В.І. теоретичні підходи до визначення сутності банківської діяльності. *Підприємництво та інновації*. 2020. № 12. С. 194-199.
38. Сергій Паперник. Необанки: закордонна історія та українська перспектива. Всеукраїнське професійне юридичне видання «Юридична газета online». URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/neobanki-zakordonna-istoriya-ta-ukrayinska-perspektiva.html> (дата звернення: 18.05.2023).
39. Ситник І. П., Фоміна В.С. Вплив фінтеху на розвиток сучасних платіжних систем України. *Бізнес-навігатор*. 2019. № 2. С. 139-143.
40. Список необанків і цифрових банків світу в 2023 році. URL: <https://neobanks.app/> (дата звернення: 12.05.2023)
41. Теслюк С., Матвійчук Н., Деркач О., Корх Н. Необанки: сутність та перспективи розвитку в Україні. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 3. С. 61-71.
42. Фінансова звітність АТ «Універсал Банк» за 2020-2022 рр. URL: <https://www.universalbank.com.ua/financial-reports> (дата звернення: 19.05.2023).
43. Офіційний сайт MONOBANK. URL: <https://www.monobank.ua/> (дата звернення: 15.05.2023)